

Temat: Sejm Wielki i Konstytucja 3 maja. Upadek państwa.

1. Sejm Wielki (Sejm Czteroletni) obradował w latach 1788-1792:

- a. po zawiązaniu konfederacji na sejmie obowiązywała zasada **większości głosów**,
- b. na sejmie przewagę zdobyli zwolennicy reform,
- c. pierwsze reformy **Sejmu Czteroletniego**:

- zwiększył liczebność wojska,
- uchwalił prawo o miasta, zwiększające prawa mieszczan,

2. Najważniejszym dziełem Sejmu Wielkiego było uchwalenie Konstytucji 3 maja

- a. autorzy projektu konstytucji: **Stanisław Małachowski, Ignacy Potocki, Hugo Kollątaj**
- b. zmiany ustrojowe wprowadzone przez Konstytucję 3 maja:
 - znosiła wolną elekcję i ustanawiała **dziedziczość tronu** polskiego,
 - znosiła *liberum veto*,
 - wprowadzała zasadę trójpodział władzy,
 - ograniczała prawa szlachty-gołoty,
 - zwiększała prawa **mieszczan**,
 - obejmowała ochroną prawną **chłopów**.

3. Przeciwnicy konstytucji zawiązali konfederację targowicką – 1792

- a. targowiczanom udzieliła pomocy caryca Katarzyna II
- b. przywódcy konfederacji targowickiej: **Stanisław Szczyński Potocki, Franciszek Ksawery Branicki i Seweryn Rzewuski**

4. Wojna w obronie Konstytucji 3 maja – 1792 r.

- a. do Polski wkroczyła armia carska w celu przywrócenia dawnego porządku
- b. wojska polskie stoczyły dwie duże bitwy:
 - pod **Zieleńcami** pod dowództwem księcia Józefa Poniatowskiego,
 - pod **Dubienką** pod dowództwem gen. Tadeusza Kościuszki
- c. na pamiątkę zwycięstwa pod Zieleńcami Stanisław August Poniatowski ustanowił **Order Virtuti Militari**
- d. ze względu na przewagę armii carskiej król postanowił **skapitulować**.

5. Drugi rozbiór Polski – 1793 r.:

- a. **Prusy** zabrały Wielkopolskę, część Mazowsza oraz Gdańsk i Toruń,
- b. **Rosja** zabrała ziemię białoruską, ukraińskie i Podole.

6. Sejm rozbiorowy w Grodnie – 1793 r.:

- a. zatwierdził drugi rozbiór Polski,
- b. unieważnił Konstytucję 3 maja,
- c. przywrócił dawne zasady ustroju Polski (m.in. *liberum veto* i wolną elekcję).

7. Zwolennicy Konstytucji 3 maja musieli udać się na emigrację.

V. Powstanie kościuszkowskie i trzeci rozbiór Polski

1. Wybuch insurekcji kościuszkowskiej:

- a. po trzecim rozbiorze okrojona Polska była całkowicie zależna od Rosji,
- b. powstanie było planowane przez **patriotów należących do tajnych organizacji**,
- c. **na naczelnika powstania wyznaczono gen. Tadeusza Kościuszkę** ,
- d. **Tadeusz Kościuszko** ogłosił akt powstania w Krakowie **24 III 1794 r.**
2. Tadeusz Kościuszko 7 V 1794 r. ogłosił **Uniwersał połaniecki** – poprawiał położenie chłopów
3. Przebieg powstania:
 - a. wojska Tadeusza Kościuszki odniosły pierwsze zwycięstwo pod Raclawicami,
 - b. przywódcą powstania w Warszawie był **Jan Kiliński**,

- c. na czele powstańców na Litwie stanął **gen. Jakub Jasiński**,
- d. w lipcu 1794 r. wojska rosyjskie i pruskie przystąpiły do oblężenia Warszawy:
 - zostało przerwane na skutek wybuchu powstania w Wielkopolsce,
 - z pomocą do Wielkopolski wyruszył **gen. Jan Henryk Dąbrowski**,
- e. 10 X 1794 r. po klęsce pod **Maciejowicami** Kościuszko dostał się do niewoli rosyjskiej,
- f. wojska carskie zdobyły szturmem Pragę 4 XI 1794 r.

4. Trzeci rozbiór Polski – 1795 r.:

- a. **Prusy** zabrały zach. część Mazowsza z Warszawą,
- b. **Austria** otrzymała południową i wschodnią część Mazowsza,
- c. **Rosja** przejęła Litwę, Polesie, Wołyń oraz ziemie białoruskie,
- d. **trzeci rozbiór oznaczał całkowitą likwidację państwa polskiego.**